

Multikulturalna družba in njeni sovražniki

PETER GSTETTNER

"AVSTRIJA NAJPREJ" IN SPLOH ...

Za začetek pojasnimo pojem: z "multikulturalno družbo" ne mislimo niti utopije niti eksperimenta. Razumevamo jo kot stvarnost, ki velja, in to ne šele od danes, v vseh evropskih deželah. Z "multikulturalno družbo" označujemo takšno obliko sožitja raznih skupin različnega etničnega izvora, kulture, jezika, vere itd., ki se opira na mir in razumevanje. Naša definicija je skladna z ministrskim odborom Sveta Evrope, ki se je septembra 1984 čutil pozvanega k ugotovitvi, "da predstavljajo z migracijskimi gibanji zadnjih desetletij v Evropi nastale multikulturalne družbe ireverzibilen, to je neobrnjiv in nepovraten fenomen, ki ga je kot celoto moč pozitivno ovrednotiti" (cit. po FISCHER 1986, str. 26).

"Multikulturalna družba in njeni sovražniki" je tema, ki se kot rdeča nit vleče skozi naše prizadevanje, da bi rekonstruirali zgodovino multikulturalnih prepletanj v naši deželi in naši mirne oblike občejanja s tujci. Ta rdeča nit se je začela odvijati že v času, ko referendum proti tujcem - plod iniciative Haiderjeve stranke (FPÖ/Avstrijska svobodnjaška stranka) - še ni bil tema dnevne politike. Danes pa se sploh več ne moremo izogniti obravnavi povezav med tem ljudskim izjavljanjem in bojem nacionalističnih krogov proti multikulturalni družbi.

Vendar pa se v obravnavo teh povezav ne bi želel spustiti le zaradi aktualnosti, temveč zato, ker na celovski univerzi že leta analiziramo ta dvomljivi razvoj (glej Fischer/Gstettner 1990, Larcher 1991, Ottomeyer 1992) in se angažirano zavzemamo za vzpostavitev multikulturalnega učenja v otroških vrtcih, šoli, pri socialnem delu, v nadaljevalnem izobraževanju in izobraževanju odraslih. Vse to pa je bilo doslej vse prej kot poplačano. Prav nasprotno. Koroški deželni politiki (podprti z nekaterimi časopisi z zamejenimi pogledi) so sprva skušali izčrpati vse možnosti za obrekovanje in strokovno diskvalificiranje, da bi utišali kritične visokošolske učitelje. Jörg Haider (predsednika avstrijskih svobodnjakov) je maja 1989, ko je nastopil kot koroški deželni glavar, v vladni izjavi naznanil, da bo tem ljudem "že stopil na prste". Tega pa mu (domnevno zaradi pomanjkanja časa) ni uspelo spraviti pod streho, saj je bil po dveh letih z najvišjega deželnega oblastnega mesta odpoklican, potem ko je bil v koroškem deželnem zboru kar preočitno izrazil svoje simpatije do nacistične "urejene zaposlovalne politike". Danes pa poskuša zvezno ministrstvo za znanost in tehnologijo pod ministrom Busekom iz Avstrijske ljudske stranke (ÖVP) speljati načrte "redimenzioniranja" celovške univerze: spet najbolj sta na udaru pedagogika in kritično družboslovje, da bi se vendarle uresničilo tisto, kar si deželni oblastniki tako želijo: v

Celovcu bodi strankam prijetna "deželna univerza" z gospodarsko konformno in ideološko prilagojeno koroško deželno deco!

Zaradi tega je Haider odpoklic z mesta deželnega glavarja izkoristil za nov zalet: s svojo "priseljenci-stop!" in "tujci-ven!" politiko se poteguje za mesto zveznega kanclerja. V ta namen poskuša pritegniti desni ekstremizem in tujcem sovražno razpoloženje in ju uporabiti kot potisno silo. Referendum proti tujcem je pri tem samo oblika preizkusnega galopa za naslednje državnozbornske volitve in ga je treba videti v tesni povezavi s sedanjim Haiderjevim populističnim kurzom zoper avstrijsko vključitev v EGS.

Priznavam, da smo pri naših analizah novega desnega duha časa in napadov na multikulturno družbo, ki izvirajo iz njega, izkoristili prednost domačega terena: na kraju samem smo mogli opazovati in proučevati konfliktno zgodovino koroške večinsko-manjšinske družbe, na licu mesta smo videli, kako in kdaj je bil domači nemški nacionalizem s strani nacional-svobodnjakov preoran in preoblikovan v patriotizem zemlje in krvi. Ta tipični koroški patriotizem razume vsako medkulturno zahtevo ali celo "mešanje" z interesi slovenske manjšine kot tendenčno izdajo "nemške stvari".

Že zelo zgodaj smo mogli pokazati, da so koroški svobodnjaki (FPÖ) pod J. Haiderjem lokalno manjšinsko politiko uporabljali kot nekakšen vadbeni poligon, in kako so to delali. S konsenzom treh političnih strank je nastal zaščiten javni prostor za desno ekstremne eksperimente segregiranja in apartheida (glej Gstettner 1988): koroški Heimatdienst je mogel in še vedno more zahtevati, da so slovenski otroci zbrani v getoiziranih slovenskih osrednjih šolah, na ostalih šolah pa naj nemško-koroški učitelji poučujejo izključno t.i. nemško-koroške šolarje. Z obrazcem prastrahu o grozeči slovenizaciji je tukaj bilo in še vedno je mogoče podžigati manjšini sovražno razpoloženje. Tako so se zaklinjali zoper razsodbo ustavnega sodišča iz leta 1989, ki je pravzaprav le potrdila eno izmed temeljnih manjšinskih pravic, zagotovljenih z avstrijsko državno pogodbo, kot zoper nevarnost za "nemško Koroško", kajti s to razsodbo "utegnejo nekega dne tudi čvrsto nemško naseljeno področje (kakor Celovec? P. G.) preplaviti dvojezični razredi (sic!)" (Scrinzi 1990, str. 115).

Že takrat nam je bilo jasno, da na Koroškem (prav tako kot drugod v Evropi) druga v drugo zadevata dve poziciji, ki se v temelju izključujeta: na eni strani stoje pristaši družbene realnosti multikulturnih družb z medkulturno vzgojo kot svojim vodilnim ciljem, na drugi strani se nahajajo zagovorniki t.i. etnopluralizma. Etnopluralizem sicer v besedi priznava obstoj manjšin, vendar se zavzema za modele obveznega nacionalnega opredeljevanja in izjavljanja, za koncepte "ločenega razvoja" (model Južne Afrike) in za etnično ločevanje (segregacijo) na osnovi jezikovnih ali rasnih meril. Hkrati etnopluralisti polemizirajo proti multikulturni družbi in jo poskušajo razvrednoti kot "levi eksperiment": "Multi-kulti nestvor je obsojen na propad," je menil član FPÖ, ki v avstrijskem parlamentu formulira strankarska stališča o mladinski politiki (cit. po Der Standard, 25. 11. 1992); nasproti temu že kar zmerno tednik koroških svobodnjakov "Kärntner Nachrichten" (KN): "Multi-kulti evforija tako ali tako že izzveneva. Multikulturna družba enostavno pač ne funkcionira. To kažejo rasni nemiri v talilnem loncu ZDA..." (KN 26. 11. 1992). V istem mediju je že dva tedna prej predstovalec mnenj svobodnjakov Andreas Mölzerubral mnogo radikalnejše strune, ko je hotel kot "multi-kulti-demo" denuncirati berlinske demonstracije proti nasilju in sovraštvu do tujcev (KN 12. 11. 1992). Mölzer, ki so mu te demonstracije ravno tako malo po godu kakor angažma nemškega zveznega predsednika Richarda von Waizsäckerja, v svojem komentarju meni, "da je nemško govoreča srednja Evropa nepričakovano postala sod smodnika. Sod smodnika etničnih in socialnih, a tudi ideoloških konfliktov, pri čemer so nabrali ideologije multikulturne družbe in

ultra levih povzročiteljev kaosa in izdelali razstrelivo, zdaj pa so na tem, da pristavijo še zažigalno vrstico" (KN 12. 11. 1992).

Očitno hoče Mölzer z navedenim citatom vsem empiričnim dejstvom navkljub posredovati vtis, da razstreliva in požarov niso zanetili desni ekstremisti in neonacisti, temveč da so bili tisti, ki so sod izdelali in povzročili njegovo eksplozijo "ideologije multikulturne družbe" oziroma njihovi kaotični "ultra levi" pristaši (kakor morda nemški zvezni predsednik, poslanci, škofje itd.). Da se kaj takega v Avstriji ne bi pripetilo, služi poziv k obrambi zoper "dotok tujcev" in proti oblikovanju multikulturne družbe. Geslo "Avstrija najprej" pomeni, da bi moralo ljudstvo zahtevati še radikalnejše obrambne ukrepe zoper etnično in državljansko tuje osebe. Cilj referendumu proti tujcem pa je tudi ponovno speljati vodo na mlin radikalnih populistov; to je morda celo poglaviti cilj celotne akcije: ustvariti razpoloženje in mobilizirati glasove za naslednje volitve. V referendumu vidi "svobodnjaška stranka spet možnost mobilizirati zase široke sloje prebivalstva". Tako se v časopisu "Junge Freiheit" pod naslovom "Referendum namesto ljudske vstaje" veseli Haiderjev podmladak Jürgen Hatzenbichler (November 1992, str. 2).

MODEL IZLOČANJA DELA ŠOLO

V okviru svoje kritike manjšinskega šolskega zakona smo s poudarkom svarili pred uresničitvijo etnopolitičnega ločitvenega modela, ki so ga zahtevali koroški Heimatdienst in politične stranke. Kritiko smo argumentirali s tem, da vsaka oblika segregacije, tudi jezikovna, preprečuje medkulturno učenje in manjšino izolira. Presoditi smo mogli, da takšni koncepti prinašajo trajen nemir in konflikte ter vodijo v predmoderno, preddemokratično in monokulturno družbo. Našo napoved institucionaliziranega nemira potrjuje dejstvo, da ima Heimatdienst še naprej pred očmi etnično čiste šole in da sesedaj njegova agitacija dodatno usmerja tudi proti cerkvi in namestitvi učnih moči iz Slovenije.

Naša hipoteza je bila, da utegne dobiti prodorni uspeh, ki so ga s svojo "rešitvijo" manjšinskošolskega problema končno mogle slaviti politične stranke z nacional-svobodnjaki na čelu značaj modela za ravnanje z drugimi manjšinami in "tujci" na sploh. Nenazadnje je bil poziv za akceptiranje segregacijske rešitve tudi, ko je poleti 1988 dunajski parlament z glasovi vseh treh strank in celo z glasovi nekaterih poslancev zelene alternativne liste sprejel manjšinski šolski zakon. Ta urejuje ločen pouk nemško in slovensko učečih se otrok. Če danes FPÖ kot grozljivo sliko avstrijske šolske prihodnosti predstavlja učno situacijo v razredih z visokim deležem tujcev, če zahteva posebne razrede za tujce, če govori o "zapostavljanju" domačih otrok v mešanih razredih, če poziva ljudi h glasovanju o tem, koliko tujcev je mogoče prenašati, če jih je prenašati sploh mogoče, vse to pravzaprav ne bi smelo čuditi. Na Koroškem poznamo tovrstno demagogijo že od boja nemško-nacionalnih krogov proti dvojezični šoli, torej od groženj s šolsko stavko v letu 1958, ki so sesule obvezni dvojezični pouk, in od heimatdienstovskega referendumu iz 1984, usmerjenega zoper ostanke skupnega pouka. Obe akciji sta spodbopali obstoječo ureditev in zakone, ki jih oblast ni branila, temveč hitro spremenila. Obe akciji sta kot etnopolitični cilj hoteli doseči segregacijo ob jezikovni meji in meji izražene nacionalne pripadnosti. In: obe akciji je koroška FPÖ javno podprla.

Strategija FPÖ, na Koroškem, kakor se zdi, trenutno popularna in brez prave politične tekmice, je prozorna. To je strategija etniziranja. Z drugimi besedami: treba je načeti "narodne" teme in jih etnopolitično zaostriti; k cilju usmeriti socialne in

ekonomske frustracije ter latentno kulturno rasistično vzvišenost; kot "leve utopije" razvrednotiti ideje enakosti; kot nepravilnost ožigosati "zapostavljanje" nemških Korošcev, vse to pa ob pomoči ustrežljivih medijev in kulturnopolitično blizkih predstražnih organizacij predstaviti v javnosti. Cilj te Haiderjeve strategije je bil in je: gnati pred seboj "stare stranke" in postaviti neljubi koroški politični "sistem" podprašaj. Predvaje v ta namen je mogla FPÖ eksemplarično uvežbavati s sklepanjem kompromisov in koalicij v zvezi z manjšinsko šolsko politiko.

Na ustreznih ideoloških srečanjih v FPÖ-krožkih je bilo že glasno rečeno, da ljudje pač niso "vsi enaki" (KN 3. 5. 1990) in da obstojajo "vnaprej dane razlike v nadarjenosti, sposobnosti, nagnjenju, da, celo v človeški časti" (Lorenzenerjeva izjava v: Aula št. 10/1989, str. 2). Tam bi bilo vendarle kar preveč razumljivo, "če mi Korošci jasno pravimo, da so nam ljubši nekoč iz Gnesaua pregnani naši ljudje, kot druga ponujena delovna sila, naj je bila prišla od koderkoli. In vsakemu podjetniku -od mojstra do generalnega direktorja - bi bili, če pač že tako mora biti, ljubši nemški povratniki, ki razumejo naš jezik. In znajo delati!" (KN 3. 5. 1990). Na takšnih srečanjih pa so "domovini zveste" etnobojevnice že povedale, kdo je novi sovražnik: to so zagovorniki multikulture družbe. Na nekem dunajskem sestanku je to mnenje prav v sozvočju s strankarskim prijateljem Andreasom Mölzerjem zastopala visoka funkcionarka FPÖ in bivša predsednica koroškega deželnega zbora Kriemhild Trattinig: "Zagovorniki multikulture družbe ali multikulture domovine so največji uničevalci kulture, kar jih je kdaj v človeški zgodovini bilo. "Zakaj "uničevalci kulture"? Zato, ker se zavzemajo za množičen prihod in "integracijo tujcev. Toda integracija, o kateri govorijo multikulturisti, ni nič drugega kot - tako Trattinigova-njihova sleparija, saj integracija v resnici ni mogoča. Nobena etnična skupina se namreč ne bo odrekla svojemu etnosu in načinu. Ob množičnem priseljevanju tujcev in njihovem, kot je znano, grozljivo hitrem razmnoževanju pa je le še vprašanje časa, kdaj bodo te skupine tako velike, da bodo z namenom "majorizirati gostiteljski narod" (Trattinig) svoje zahteve uveljavljali "z zakonom ali z nasiljem". Sicer pa je referentka na tem srečanju tudi pozvala k referendumu o kvotah tujcev (primerjaj: K. Trattinig, Gradivo za referat Multikulturena domovina - priložnost ali nevarnost na srečanju avstrijskega Landsmanschafta 27. 4. 1991 na Dunaju). Na podiju tega simpozija je sedel tudi družboslovec in raziskovalec javnega mnenja Ernest Gehmacher. Ni pa mi znano, če je Trattinigovi ugovarjal, ali svojim prijateljem iz SPÖ poročal, kaj se je tam v zvezi z "referendumom" skuhalo.

Ob vsem tem pa se je moglo videti še nekaj: poskus kompromisa s priganjačem ali poskus prehiteti ga z namigom, da se izločevalna politika, ki jo predlaga, že zdavnaj in bolje izvaja, ne vodi drugam kot v samoslepilo. Malček apartheida, nežna segregacija, pazljivo razmejevanje, vse to ni izvedljivo. Z etnopolitičnim konceptom segregacije ni mogoče skleniti kompromisa, kajti tudi "majhna ločitvena rešitev" deluje kot ojačevalec in simbolična ohrabritev za to, da se etnopolitično zasedejo tudi druga področja in postavijo zahteve po novih in obsežnejših razmejitev in zamejitvah. Vsako apartheidno rešitev označujem kot sistemsko lakoto: prav vse, s čimer pitaš takšno rešitev, je použito in povzroča novo lakoto, ki za potešitev zahteva nov, obilnejši zalogaj. V tem smislu je logično, da sedaj po šolski ločitvi koroški Heimatdienst zahteva še ločitev nedeljskih maš na slovenske in nemške. Logično je tudi, da vpije o zapostavljenosti nemško-koroških društev, jih poziva, naj pristopijo k domovinski zvezi in naj na zvezno vlado vložijo subvencijske zahtevke. Prav tako so logične heimatdienstovske zahteve po odstranitvi vseh partizanskih spomenikov na Koroškem in mnenja, da je "integracija" prosilcev za azil v tem, da "se jih v povečani meri pritegne k skupnosti koristnim dejavnostim". Slednje vsaj je predstava koroške

FPÖ oziroma vodje njenega poslanskega kluba Martina Strutza: Prosilci za azil "naj po določenem času dobijo možnost, da se z delom v nekaterih deficitarnih poklicih sami vzdržujejo. Tako prihranjeni denar pa naj bo uporabljen za domače interese": (v: Kärntner Grenzlandjahrbuch 1993, str. 18).

Etnična segregacija, kombinirana z "urejeno zaposlitveno politiko", ki ustreza čisti ločitvi, je torej predpostavka za odpiranje računov: koliko kdo plačuje za koga? Kdo je pri tem zapostavljen in kdo privilegiran? Kdo ima koga na plačilni listi? Kdo je "gostitelj" in kdo "gost" oziroma "prisklednik"? Tudi računi iz preteklosti se dajo poravnati na ta način: Kdo je bil prvi tukaj? Kdo je večina in kdo manjšina? Kdo je koga asimiliral? Kdo je koga izkoriščal? Kdo je koga pregnal? Kdo je koliko pobijal? Itd.

Etnična segregacija je in je že vedno bila zgodovinska predstopnja čiščenja. V najboljšem primeru se je vršila v smislu etnične kantonizacije, v najslabšem primeru v smislu etničnega čiščenja. Da vsi ti ukrepi izključujejo miren razvoj multikulturene družbe in pomagajo legitimirati vojne in etnocid, je v preteklosti zelo jasno razvidno na primeru Hitlerjeve "narodnostne politike" (kot Scrinzi 1990, str. 41, afirmativno poimenuje nacistične zločine), v sedanjosti pa v etnibesnilu na tleh bivše Jugoslavije.

Zdaj se bom - s pritegnitvijo nadaljnjih primerov- nekoliko bolj sistematično ukvarjal s pogosto neopaženimi začetki napadov na multikultureno družbo.

ZMERJANJE Z IMENI IN JEZIKOVNA DISKRIMINACIJA

Kdor je vsaj malo senzibilen (in v tem skušamo šolati študente), dobi jasno predstavbo, kako mehanizmi etničnega razmejevanja delujejo, ko negativno markirajo manjšine in njihove jezike in kako javna polemika o imenih ter jezikovna diskriminacija postajata psihičen in socialen napad na nosilce imen.

Primer: Glasilo FPÖ Kärntner Nachrichten je v svoji izdaji z dne 26. 4. 1990 objavilo glosso, v kateri je kritiziralo dunajskega socialističnega mestnega svetnika za planiranje Hannesa Swobodo, oziroma njegovo študijo "Dunaj v letu 2010". Študija je po mnenju časnika primer, kako v "bivšem cesarskem mestu" s priseljevanjem iz vzhodne Evrope sedaj javno začenjajo "forsirati multikultureno družbo". Nato pa prispevek -na videz brez logične zveze, zagotovo pa z asociacijo na ime Swoboda-tako čisto mimogrede namigne na "ironično podrobnost":

"Kdo je bil na primer vedel, da se zvezni kancler Vranitzky po prevodu svojega češkega priimka imenuje 'Vranječrni' in aktualnifinančni minister Lacina 'Ceneni', njegov bivši sodrug Sekanina 'Sesekljani' ali njegov strankarski prijatelj Blecha 'Bolha'?" (KN 26. 4. 1990)

Deželno vodstvo svobodnjakov na Gradiščanskem je leta 1989 v svoji resoluciji o tujcih v točki 6 med drugim zahtevalo: "Kaznovati je treba navidezne poroke tujcev." Kärntner Nachrichten pa so "poročne goljufije" civilnih uradov v tujkem "miljeju" okarakterizirale s pomočjo naslednjega etnopolitičnega posmehovanja imenom:

"Jasno, večina uradno priznanih 'nevest za najem' izhaja iz ustreznih okolij in nikoli in nikdar ne bodo čakale, 'dokler jih smrt ne loči' od njihovega Jusufa ali Ibrahima, ki ga pred 'ceremonijo' nikoli niso videle in ki jim tudi po njej nikoli več ne bo stopil pred oči. Toda za Haruna Tüktöktöka strogo uradni poročni list ni tako pomemben kot zdaj pripadajoče mu 'oprostilno dovoljenje' za opravljanje katerekoli dejavnosti v obljubljeni deželi Avstriji, četudi je to poklic 'ženitnega posrednika' ali kakšna podobna 'častna' dejavnost." (KN 15. 2. 1990)

Dietz Bering (1987) je s svojo knjigo "Ime kot stigma. Antisemitizem v nem-

škem vsakdanjiku 1812-1933" predstavil zelo zanimivo študijo, ki kaže, kako je bil židovski jezik od začetka prejšnjega stoletja dalje tarča fašistične polemike o imenih in stigmatizirajočega jezikovnega zasmehovanja. Študija prav tako kaže, kako se je nato med Židi, ki so se hoteli odtegniti stigmatizaciji, začel "jezikovni beg".

Tudi na Koroškem postanejo procesi segregacije in jezikovnega izrinjanja razumljivejši, če lokalizacijo slovenščine opazujemo kot rezultat etnokartografije (pogosto nezavednega ozadja). V tem smislu bomo našli številna opozorila, da slovenski jezik zemljepisno bolj pripada Balkanu (z vsemi negativnimi političnimi in socialnimi konotacijami) kakor na primer "srednji Evropi". Kadar so v koroškem Heimatdienstu interpretirali takoimenovano "brambovstvo" iz let 1918/19, so posebej poudarjali prav to nedvoumno lokalizacijo slovenščine. "Nemci in Vindišarji, z ramo ob rami" so se bojevali zato, da "njihova domovina" ne bi pripadla "balkanski državi Jugoslaviji". Tako z današnjega vidika, kakor z vidika leta 1920 se "Balkan" začne prav onkraj Karavank: tam naj ne bi vladale gospodarsko in socialno nižja razvojna stopnja, "drugačna narodna bit, drugačen način življenja", temveč predvsem "drugačna govorica, ki naj bi bila Koroščem vsiljena" (Fritz: 1970, str. 76). Tisto, kar je tukaj razen domačijske ljudske pojasnitve "brambovstva" dodatno sporočeno, je v bistvu star razmejevalni ritual: Slovenščina je doma v balkanski državi Jugoslaviji in zato "Koroščem" v načinu in biti tuja.

Bering (1987) izhaja iz teze, da postanejo z določeno etnokartografijo tudi kulturni krogi in družbeni odnosi mednarodni markirani in družbeno "začuteni" kot prijateljski, sosedski, enakopravni oziroma sovražni, grozeči, manj vredni.

Vsakdanost zveja kompleksnost takšnih govornih zemljevidov na enodimenzionalno vrednostno lestvico. Na njo so s svojimi jeziki "prisilno naseljene" osebe in narodne skupnosti. S to prakso je v družbi privzgajana mentaliteta razlikovanja, ki izvaja neprenehni pritisk na stigmatiziran jezik in tiste, ki ga govorijo. Pritisk je tako rekoč merljiv tam, kjer se množično dogaja jezikovni beg, tam torej, kjer diskriminirani nosilci jezika iščejo zatočišče v etnično drugem identitetnem sistemu.

Nadaljni primeri, ki so značilni za negativno markiranje slovanskih in drugih "tujih" jezikov, so bili analizirani že drugod.

PROFILI IN PREPLETANJA EKSTREMNIH DESNIČARSKIH IDEOLOGIJ

Danes FPÖ v svojem boju zoper multikulturno družbo že zdavnaj ne stoji več osamljena. Enačbo "multikulturna družba = multikriminalna družba", ki so jo navrgli desni ekstremisti in neonacistične skupine, so nacionalci navdušeno prevzeli. Dodajmo k temu primer: v časopisu avstrijskega Landsmanschafta "Eckartbote für die Sache der deutschen Kultur, 39. letnik, medeni mesec maj 1991" v koloni "multikulturno" na primer piše:

"Senat višjega deželnega sodišča na Dunaju je zaradi roparskih napadov in pretepov na 3 leta zopora obsodil Turka Hakana H. in Jugoslovana Sevgula S., ki sta vodila neko mladostniško bando. Po izjavah policistov nasilni izgredi priseljenih mladostnikov v znatni meri naraščajo. "V sosednji koloni pa stoji: "Potem, ko kitajske restavracije že nekaj časa kakor razsevki rakaste bule izrivajo nekoč zdravo dunajsko gostinsko obrt, v zadnjem času kot gobe poganjajo turške Kebab-krčme."

To je nacionalna podlaga, s katero je že od nekdaj podšita pripravljenost za nasilje proti "vsiljivcem". Etnopluralizem omogoča povezavo takšnih "novic" s priznavanjem k "Evropi gentilizmov", ki si jo predstavlja lično sortirano "po ljudstvih" ter etnično čisto in nepomešano. Te predstave si kot motto nadevajo različna oblačila:

- "Nemčijo Nemcem, Turčijo pa Turkom" ali "Frankfurt mora ostati nemški" (Frey/DVU, Nemška ljudska zveza - lista D); - "Slovenijo Slovencem" (nacionalistični voditelj Zmago Jelinčič v Sloveniji) in "Koroško Korošcem" (bojni klic koroškega Heimatdiensta in treh koroških političnih strank); - "Arabijo Arabcem (in islamu), Evropo Evropejcem, celo Nemčijo Nemcem" (Dehoust, izdajatelj časopisa "Nation und Europa", Nemčija); - "Avstrija najprej" (volilno geslo predsedniškega kandidata ÖVP Klestila in referendumu FPÖ); - Predstava o Evropi kot kulturni kaši je za domovinsko in narodno zavedne ljudi grozljiva vizija" (Heider/FPÖ); - "Druge narode spoštujemo, svojega pa ljubimo" (Schönhuber/REP-republikanci, Nemčija); - "Ohranitev naravne raznovrstnosti - Rasna higiena je varstvo okolja od znotraj" (časopis "Sieg", Avstrija); - "Branite se! Nismo proti tujcem, ampak proti parazitom" (časopis "Kameradschaft" in Akcijska skupnost za politiko/AfP, Avstrija).

Etniziranje domovinskih misli in ekstremno desničarska zasedba evropske ideje ne padata z jasnega. Na vseh krajih in koncih Evrope se ta trenutek s pomočju gentilistične ideologije krvi in tal ter moderniziranega rasizma vzpodbuja etnično polariziranje in eskaliranje sovražnega vzdušja proti tujcem. Zato je morala "velika politika" - pozno sicer, a vendar - vzeti na znanje, da nemški nacionalizem ni noben specifičen fenomen Haiderjeve stranke in da poudarjeno nacionalistični desni ekstremizem ni nobena tipično avstrijska oblika reakcije.

Takole piše Claus Leggewie (1989) v poglavju z naslovom "Desna internacionala", v katero med drugim prišteva stranke Schönhuberja, Le Pena in Heiderja:

"Sovraštvo do tujcev in vsega tujega, nasilje v govorici in nasilje kot politično sredstvo, zahteva po law and order in končno enkrat spet močni državi so pojavi, ki so skupni evropskemu vzhodu in zahodu. Ravno tam, kjer se 'vzhod' in 'zahod' kot politični prostor začenjata raztapljati, prihajata v ospredje skrajni nacionalizem in nasilniški rasizem. (...) Pod razstreljenim betonom hladne vojne žarči nacionalni razcepilni material" (Leggewie 1989, str. 130).

Posamezne frakcije desne internacionale se med seboj razlikujejo bolj iz taktičnih kot iz ideoloških razlogov. To pa ne sme zamegliti dejstva, da so širom Evrope povezane in sodelujejo, domnevno pa druga od druge prepisujejo tudi svoje programe. Zanimivo in vpadljivo je na primer, da je ekstremno desna, antisemitska in proti tujcem nastrojena stranka Gerharda Freya DVU- lista D (z njo je v najožjem stiku bivši zvezni poslanec FPÖ dr. Scrinzi) šla leta 1989 na volitve za evropski parlament z naslednjimi programskimi točkami:

"1. Nemčija naj ostane nemška Nemčija naj ostane dežela Nemcev. Nemškemu narodu morajo pripasti enake pravice kot ostalim narodom. To vključuje pravico do rodne dežele, nacionalne identite in samoopredelitve. Iz tega sledi: omejitev deleža tujcev, stop naraščajočemu dotoku tujcev, pospešitev postopka za pridobitev azila, izgon tujcev, ki so kriminalci. (...)

2. Nemčija najprej..."

V Haiderjevem protitujskem referendumu slišimo danes "Avstrija najprej"; to, o čemer se bodo med drugim ljudje tudi izjavljali, namreč šolska segregacija priseljenskih otrok, je zraslo na ozadju časopisnih člankov, ki jih je bilo že pred tremi leti mogoče prebrati v rasističnih listih gospoda Freya. Na primer 2. 6. 1989 v njegovem "Deutsche Wochenzeitung" (št. 23) pod naslovom:

"ŠOLE: NEMŠKI OTROCI V MANJŠINI. POSLEDICE MULTIKULTURNE DRUŽBE. Da so nemški otroci v stotinah šol in tisoče razredih postali manjšina, kaže, kako daleč je že napredoval razvoj v smeri multikulture družbe. Učni tempo je v razredih z velikim deležem tujcev znatno počasnejši, saj se morajo učitelji ozirati na tuje otroke in njihovo pogosto pomanjkljivo znanje nemščine. Ob tem pa nastopajo še

globoke razlike v kulturi in mentaliteti. Nemški otroci so v razredih, kjer je veliko tujcev, glede svojih perspektiv močno zapostavljeni. Dejstvo, da je stopnja kriminalitete med tujimi otroki trikrat večja kot pri nemških vrstnikih, pa dokazuje popoln neuspeh integracijske politike po šolah. Tako bi bilo najpametneje, da bi delež tujih otrok v razredih določili na največ 10% in kjer je le možno, otroke razvrstili po narodnostih. Dalje bi odgovorna tujska in prebivalstvena politika morala poskrbeti za manjši priliv tujih otrok, z ukrepi pozitivne družinske politike pa za večje število rojstev nemških otrok" (Deutsche Wochenzeitung 2. 6. 1989).

POZIVI NA BOJ ZA GENETSKO PREŽIVETJE

Še trenutek ostanimo pri tem pozivu nemškim materam, naj več rojevajo. Glavni ideolog FPÖ A. Mölzer februarja 1990 trdi, da se v rokah (takratne) avstrijske ministrice za družinsko politiko nahaja "katastrofalno poročilo o družini". Mölzerja nikakor ne čudi, da ministrica ta dokument čuva kakor "državno tajno", saj po njegovem mnenju vsebuje "nadvse neprijetna dejstva":

"Z 1,44 otroka na žensko dosega Avstrija ta čas tretjo najnižjo stopnjo rodnosti na svetu. V tem oziru jo prekašajo le še nemški bratje na severu. Na ta način je bolj kot kdajkoli izpričan zaton institucije družine in zakona. (...) Prebivalstveno-politična posledica tega na videz neustavljivega upadanja rojstev je, da utegnejo Avstrijci v ne tako daljnem času izumreti. (...) Posebno brizanten postaja problem z ozirom na v zadnjem času bolj in bolj zaostren problem priseljevanja tujerodnega prebivalstva, ki prihaja iz dežel tretjega sveta ter vzhodnega bloka in jugovzhoda našega kontinenta" (KN 22. 2. 1990).

Svobodnjaški zvezni svetnik Andreas Mölzer hoče (v "Kärntnernachrichten" in v "Aula" št. 5/1990) o tujski in azilantski problematiki diskutirati pod reklom: "Avstrija naj ne postane dežela priseljencev". To pozicijo FPÖ hoče imeti Mölzer kar za konsens med državotvornimi silami Avstrije. Saj, če bo azilantska praksa dopustila množičen naval iz držav, kjer je "izbruhnila demokracija", potem bodo na široko odprta vrata "vsakemu lenuhu, ki v svoji domovini ni pripravljen delati, kot se spodobi". Dalje piše Mölzer:

"Tisti pretežno socialistični in zeleni politiki, ki vidijo v tem izravnavo upadanja rojstev doma, izdajajo svojo pravo politično nalogo, ki pravi, da se je treba zavzemati za domače prebivalstvo, njegove pravice in s tem tudi za pravice njegovih potomcev. Kdor torej na račun domačega prebivalstva favorizira naseljevanje tujih ljudstev, se v principu zavzema za to, da se mi kot narod poslovimo od evolucije. Humani etolog Irāneus Eibl-Eiblsfeld v svojih znanstvenih delih govori, da je ksenofobija, sovraštvo do tujcev torej, pri prevelikem deležu tujcev nekako naravna. Potemtakem je ne bi mogli naprtiti demagogiji domnevno desno radikalnih podpihovalcev, temveč bolj predstavlja popolnoma naraven arhaičen vedenjski vzorec. Če sedaj marsikateri zagreti zagovornik nenemškega 'avstrijskega naroda' upa zgraditi in utrditi takšen narod s priselitvijo Romunov, Anatolcev, Poljakov in Čehov, greši zoper iz zgodovine zraslo raznolikost v Evropi. Kdor zganja 'prenarodovanje' Avstrijcev in skuša zatreti nemški značaj dežele, bo pač moralna svoj račun požirati očitke o proti germanskemu rasizmu. Za Evropo v celoti pa bi bilo dobro, če bi se od ostalega sveta dobro ogradila. Kakor to zveni brutalno, je vendar res, da Evropejcem ne bo preostalo nič drugega, če hočejo ohraniti družino odraslih zahodnih narodov in še naprej nuditi svetovni model humanitarnega razvoja" ("Aula" št. 5/1990, str. 7).

Rekurs k ohranitvi "zahodne družine narodov" izkazuje strokovnjaka za prena-

rodovanje Mölzerja kot etnopluralista najčistejše vrste. Končno, tudi njegov veliki vzornik J. Haider, ki se je v eni novejših števil "Aule" pustil naslavljeni z etnopluralističnim teoretikom in europrekucuhom, je na neki prireditvi FDP v Stuttgartu zahteval "pravico do domovine" za narode Evrope in se odpovedal "tako grozljivi viziji enovitega evropskega človeka kot levim sanjam o multikulturni družbi". (Vinzzen Eschlauer v "Aula", št. 10/1992, str. 9).

V zgoraj citirani glosi A. Mölzerja je bil en "teoretik" poimensko naveden (sicer napačno zapisan; pravo ime se mora glasiti: Eibl-Eibesfeldt). Eibl-Eibesfeldt bi lahko označili kot glavnega raziskovalca in avtoriteto za politiko do tujcev Mölzer-Trattnig-Haiderjevega kova, ki daje o tujcih sovražno sliko (prim. Gstettner 1992).

Razumevanje človeka tako imenovanih humanih etologov, ki gradi na kvazi antropoloških temeljnih konstantah (kot strah, agresija, obramba teritorija, potreba po identiteti, avtoriteti, rangiranju itd.), pravzaprav izhaja iz primerjalnega študija živalskega vedenja, ki ga je opravil Eibl-Eibesfeldtov učitelj K. Lorenz. Te raziskave so na površje dvignile usedlino domnevno temeljnih plemensko-zgodovinskih zakonitosti, ki si jih je veda o človeškem vedenju sposodila pri biologiji oziroma neposredno pri Darwinovi teoriji: "zakoni razmnoževanja, težnje po ohranitvi čistosti krvi, varovanja teritorija, izrivanja šibkejših s strani močnejših, boja za preživetje". Da postajajo ti zakoni konjunkturni v današnjem postmodernem času, ki išče novo identiteto, sovпада z nevarnimi sanjami o "ponovnem rojstvu naroda". Tako nova "pomlad narodov" kakor stari nacionalni spori pa temeljijo na teritorialnem vedenju kot ga razumejo biologistično misleči ideologi gentilizma.

Govorijo o teritorialnem vedenju in mislijo na ponovno pridobitev "nemških narodnih tal" (Srinzi 1990, str. 30). Govorijo o domačih tleh in mislijo na ponovno vzpostavitev "strnjenege (nemškega) narodnega telesa". Govorijo o nacionalnih konfliktih in mislijo na nezdržljivost domačih in "tujerodnih" kultur. Govorijo o Koroški in grozečem panslavizmu in mislijo, "da je dogajanje na južni meji nemškega narodnega in jezikovnega prostora treba gledati v zvezi s celotnim nemštvom" (Srinzi 1990, str. 4).

Konflikti med etničnimi skupinami postajajo biološko-socialni boj za preživetje in, ker se kulture domnevo ne dajo mešati, "izločevalni proces, uperjen proti tujcem" (tako nedavno umrli Lorenzov učenec Otto Koenig; cit. po "Nation und Europa" 1992/zv. 1, str. 35).

"Preživetje spet enkrat pomeni genetično preživetje", piše Eibl-Eibesfeldt (1988, str. 186), da bi utemeljil obrambne ukrepe zahodne Evrope proti priseljencem in azilantom iz tretjega sveta. Po njegovem mnenju ti priseljenci niso pripravljeni ali sposobni opustiti svoje kulture in se vzpeti v zahodni kulturni krog, s katerim "genetsko niso v sorodu". Če se verskim znakom (na primer islamu) pridružijo še "fizično-antropološki" (ker ima priseljenska skupina mnogo potomcev, "ne da bi investirala mnogo energije v posameznega potomca"), potem so za Eibl-Eibesfeldta konflikti predprogramirani: Reprodukativno šibkejši etnije ki so v državah azila hkrati "narod-gostitelji" (za to terminologijo se trudi tudi zgoraj citirana Kriemhild Trattnig), pa ne bodo nikoli dopustile, da bi jih priseljenci in z njihove strani podvzeta naselitev izrinili (vsi citati iz: Eibl-Eibesfeldt, 1988, str. 186-202).

Da bi se ubranili "tujih ljudstev" in zahodni svet rešili pred biološko - kulturnim propadom, torej tako imenovani humani etologi in njihovi občudovalci evropske narode kličejo na boj za genetsko preživetje. Če pa se jih ubraniti ne da, potem pomeni, da priseljenci, a tudi prosilci za azil tiho in tajno izvajajo rop dežele. ("Rop dežele" je grda beseda za "naselitev" oziroma za teritorialne zahteve.) Eibl-Eibesfeldt oblači svoje psevdoznanstvene izjave v odličnejšo terminologijo: etnija, ki neki drugi

za "integriranje" nesposobni ali nepripravljeni etniji dopusti večje priseljevanje, s tem tujemu narodu odstopa kos svojega teritorija, svojega življenjskega prostora. "Etnija omejuje svoje možnosti razmnoževanja v korist drugega ljudstva, saj je kapaciteta nosilnosti neke dežele omejena" (Eibl-Eibesfeldt 1989, str. 187).

SEME SOVRAŠTVA VZKLIJE

Po tem, kar smo do sedaj rekli, je jasno, zakaj lahko politika do tujcev z nacionalističnim predznakom pomeni le: vkopati se, odvrniti, razmejiti in z vsemi obrambnimi sredstvi preprečiti "zavzetje". Od tu izhaja tudi veliko razumevanje desničarjev za vse oblike militantnega sovraštva do tujcev in njihove simpatije za desni radikalizem. Za A. Mölzerja je desni radikalizem le produkt (FPÖ sovražnih) medijev. Mölzer v resnici meni, da je "domnevni desni ekstremizem prej medijski zombi kot politična in družbena stvarnost." (KN 12. 11. 1992) Kaj pa brutalni napadi od Hoyerswerde prek Rostocka do Möllna? So le-ti tudi zgolj produkt medijev in fantazijskih slik, ki se "domnevno desnoradikalnim ščovalcem" samo pripisujejo?

Neonacisti govorijo jasnejši jezik. Za njih so nasilje, požigi, atentati in zločini proti tujcem "signali odpora zoper "preplavljanje s tujci" Najbolj razločno je v tem pogledu pisal nemški časopis "Vorderste Front. Zeitschrift für politische Theorie und Strategie" (Frankfurt/Main), ki ga izdaja Nacionaldemokratska visokošolska zveza (NHB) (Povezave med FPÖ in NHB vidimo iz prisotnosti FPÖ-politikov v časopisu NHB: tja piše Andreas Mölzer; poleg vodje prepovedane neonacistične skupine ANR/ Aktion Neue Rechte, Bruna Haasa, sta pred nekaj leti dala intervju tudi Otto Scrinzi in Jötg Haider.) Zdaj pa citat (avtor ni naveden):

"Vse bomo zastavili za to, da se predstoječe preseljevanje narodov zaustavi in zavrne na naših mejah. Če se pohod azilantskih goljufov ne prepreči, je v tem smislu naše geslo UČITI SE IZ HOYERSWERDE POMENI UČITI SE ZMAGATI. Tudi njihovi bogati in brezvestni podporniki iz ozadja, ki takega stanja ne le ne preprečijo, ampak celo privilegirajo, se morajo posloviti. Brez solze in na NIKOLI VEČ SVI-DENJE. Hoyerswerda, ostali militantni protesti in odločna obramba pred azilantskimi goljufi KLJUB ŠČUVANJU IN SOVRAŽNIM TIRADAM v sovražnikovih medijih kažejo, da je v Nemčiji še dovolj poguma, samozvesti in odločnosti za kaznovanje objestnosti, samopoveljevanja in sistematičnega ignoriranja ljudske volje s strani politikantarjev in njim podobnih. Sploh ni tako malo Nemcev, ki se s pranjem možganov po šolah in medijih in terorističnimi obsodbami na sodiščih niso pustili prestrašiti. So nemške žene in moške, ki so se pripravljene boriti za deželo, ki jim pripada že več kot 1500 let in se ne pustijo pregnati in podvreči" ("Vorderste Front" št. 3/1992; poudarki v originalu).

Ta odkritosrčna legitimacija nasilja proti tujcem je pravzaprav poziv k nadaljnim napadom, požigom in preganjanjem, tudi k takim s smrtnim izidom. V zadnjih letih smo lahko zasledovali, da so bile visoke državne in sodne instance bolj kot ne nerade pripravljene posredovati proti zmeraj bolj provokativnim javnim nastopom neonacijev, rasistov in antisemitov. Tako je v Nemčiji doslej (november 1992) zabeleženih ok. 2000 desnoekstremističnih nasilniških dejanj (z dosedaj 16 mrtvimi) in v Avstriji deset podtaknjenih požarov in 17 napadov na osebe (po časopisnih poročilih z dne 26. 11. 92, ki se sklicujejo na podatke notranjega ministrstva). Poleg tega se je v Avstriji v primerjavi s prejšnjim letom leta 1992 štirikrat povečalo število ovadb zaradi suma oživljanja nacistične dejavnosti (v smislu paragrafa 3 kazenskega zakona). Kdor spričo teh razsežnosti nevarnost z desne označuje kot "imaginarni radi-

kalizem" (Generalni sekretar FPÖ Herbert Scheibner) ali kot "domnevni desni ekstremizem" (Andreas Mölzer), ta malomarno kaže zadevo nedolžnejšo, kot v resnici je: predstaviti desni radikalizem v kraljestvo imaginacije, domišljanja, fantazije, pomeni bodisi izgubiti zvezo z družbeno resničnostjo bodisi kriti ideologije in smer, v katero ekstremno desne skupine udarjajo. V vsakem primeru pa je to nevarno, saj znajo ekstremisti takšno kritiko izrabiti. Tako so neonacisti, tudi obsojeni, aktivni še naprej, na primer Voralberžan Walter Ochsenberger. Ta še naprej razširja svoje ščuvalske spise, v katerih ni zamešan le čisti rasizem, temveč je nasilje ekstremnih desničarjev v Rostocku upravičeno kot "dejanje samoobrambe nemškega ljudstva" proti "plimi potujčevanja s strani milijonske množice prevarantskih prisklednikov", oziroma proti "navalu tujega dreka tujerasnih parazitov" (vsi citati iz "Flugblatt-Zeitung" Walterja Ochsenbergerja 1. letnik, št. 7/1992).

Tudi tisti, ki neonacizma ne jemlje na znanje, ne more resno trditi, da ni vedel, kam vodijo sovraštvo do tujcev, etnonorost in rasistično ščuvanje. Množični mediji poročajo o tem skoraj vsakodnevno; žal se taisti mediji še pred leti niso menili za opozorila o ključnem neonacizmu; namesto tega so bili svarilci difamirani, njihovim analizam pa se je odrekala vsaka znanstvenost.

Pravzaprav je danes komaj kaj drugače kot v nacističnem času, ko so verjeli, da morajo zavrniti nearijske "narodu tuje" in "narodu škodljive elemente". Danes primerjajo nevarnosti, s katerimi multikulturna družba grozi "narodno zdravemu ljudskemu telesu", z nevarnostjo okužbe z AIDS-om. Kadar ekstremno desni apologeti "socialne narodne skupnosti" naštevajo tista področja, kjer je ravnanje države nezadostno in za zamude krivijo "sistem", se seznam začne z azilom in konča z AIDS-om: nemški mesečnik "Junge Freiheit" takole razvršča ustrezna gesla, ki hkrati predstavljajo tista področja, na katerih upajo Schönhueberjevi republikanci s svojo agitacijo največ doseči: "azil, prekinitev priseljevanja, notranja varnost, nacionalna identiteta, prebivalstvena politika, borba proti AIDS-u" (Junge Freiheit, November 1992, str. 2). Leta 1992 umrla ideolog FPÖ, Werner Widmann, pripadnik vojne generacije, sicer pa heimatdienstovec, burš in pesnik bulvarskega "Kronen Zeitung", je evropske narode eksplicitno pozval k aktiviranju "nacionalnega imunskega sistema" proti multikulturnemu pomešanju ("vrsta AIDS-a") (cit. po "Aula" 9/1990, str. 15).

Tako izdelani strah postaja motor za to, da se domnevna grožnja odvrne z vsemi sredstvi ideološkega in nasilnega boja. "Domovina" postaja posest, teritorij trdnjava proti vsemu tujemu. Jasno je, da je na ta način stopil v ozadje razmislek o resničnih družbenih vzrokih bega, migracij, strahov pred tujci in razmislek o možnih motivih populističnih razpečevalcev sovražnih podob. Na tej osnovi pa uspeva nov "politični analfabetizem" (Gstettner 1990 b). Ta politična nepismenost enako kot princip vodje, in enostavno horuk oz. tujci-ven rešitev podpira tudi brutalne militaristične rešitve, ki jih danes imenujemo etnično čiščenje in države apartheida.

Medtem ko sta analiza in pojasnjevanje suspendirana, lahko populistični nacionalisti izrabijo vladajočo politično nepismenost in še naprej krepijo svoje oblastne pozicije - na stroške bolj in bolj skrčenega razumevanja človekovih pravic in pravic do izobraževanja.

POVZETEK: INTERKULTURNO UČENJE NAMESTO BRAMBOVSTVA!

Poljaki, Romuni, Turki, "Cigani". Tako kot so spremenljive etnopolitična tarča obrambnega gibanja, je variabilno tudi zanikanje dejanskega multikulturnega prepletanja. Domnevni "sovražnik" v tej zagrizeni obrambni borbi seveda ni bil izbran čisto

poljubno. Revni narodi z vzhoda oziroma jugovzhoda pa tudi narodi neevropskega izvora, so najbolj priljubljene žrtve etničnega zasramovanja, odrinjanja in razmejevanja. Tudi samoosvoboditev od komunizma in demokratično odpiranje teh dežel stvari ni mnogo spremenilo. "Tajna geografija" v vladajoči etnopolitiki nakazuje, da boj proti multikulturni družbi reflektira določene težnje in zahteve po moči in oblasti stare kolonialne politike ter sledi stigmatizirajočim definicijam nacionalistične "moderne" narodnostne politike.

Multikulturna družba, napolnjena z grozljivo vizijo instilizirana v novo "kraljestvo zla", naj bi za seboj pustila "narodnostno enotno kašo", v kateri uspejajo zločin, pregreha, kuge, kulturni in moralni propad. Tako postane multikulturna družba smetnjak za projekcije vsakršne neljube vsebine. Poleg te "koristne" naloge, multikulturna družba očitno ustvarja potrebo po političnem delovanju: boj proti njej gre vzporedno s klici po močnem možu, "ki si kaj upa" in stopa v boj proti "privilegijem", ki bo skrčil to novo etnično nepreglednost in v tej "narodnostni mešanici" z uveljavitvijo zakona končno spet napravil red, ki se bo torej predvsem lotil "etničnega razpletanja", ki bo na mejah selekcioniral in nič več spuščal k nam tistega, kar bi nas moglo ogrožati. Ta jasna zahteva pomočni in pogumni voditeljski figuri nakazuje, da nas stiskajo strahovi nerazčiščene preteklosti in da hočemo imeti prisilno definirano svojo skupinsko identiteto; tako hočemo na primeri meti z višjega mesta potrjeno, da smo (po možnosti čisto) nemški, da pripadamo nemškemu kulturnemu in jezikovnemu prostoru, ali: da smo dobri nemški Korošci in zato posebej domovini zvesti, da je Celovec popolnoma nemško mesto, sicer pa Dunaj tudi itd.

Neprestano ponavljajoče se potrjevanje in vbijanje v glavo teh "zanesljivosti" imata brez dvoma delež pri ponovnem vstajenju diskreditirane figure karizmatičnega nacionalističnega vodje (primerjaj Kirfel/Oswalt 1989). Nacionalističnim voditeljem ni za mobilizacijo proti tujcem in manjšinam treba iznajti nobene nove strategije. Lahko se navežejo na to, da so bila vsa vprašanja medkulturnega učenja in multikulturnega podružbljanja v medijih, politiki, šolah in izobraževanju odraslih zelo grobo zanemarjena in bodo zanemarjana še naprej. Novi vodje lahko posežejo po preverjenih strategijah, ki so se v teh družbah samoniklo razvile za hrbtom etablirane politike ali z njenim tihim pristankom. Na izbiri ali za medsebojno kombiniranje pa je še več konceptov:

- strategije mehke ali silne asimilacije, izenačevanja subkulturnih razlik, pri čemer na primer pomaga razširjanje enojezičnosti;

- strategije socialno romantičnega idealiziranja manjšinskih kultur, na primer podpiranje tistih njihovih delov, ki obetajo imeti folkloristično menjalno vrednost in vrednost, da jih lahko kažeš;

- strategije represivne tolerance, ko "večinski narod" manjšino paternalistično treplja po ramenih in ji svetuje, naj za božjo voljo vendar goji svoj jezik in se priznava k svoji narodnosti;

- strategije zapiranja in getoiziranja s potuhnjenimi argumenti kot: "... da boste lahko nemoteno gojili svoj jezik in kulturo" itd;

- strategije etničnega čiščenja in nacionalne homogenizacije z uporabo strukturnega in/ali vojaškega nasilja (zapostavljanje, diskriminiranje, preganjanje, deportacije, državni teror itd.).

Upanje, da bomo razjasnili domnevno "preizkušnost" teh strategij in pojasnili resnična ozadja vladajoče politike in motive njenih ustvarjalcev, je v glavnem identična z upanjem na novo interkulturno pedagogiko, socialno delo, šolo, in dopolnilno izobraževanje.

"Pomembno je, da so otroci v šolah vzgajani h kritičnemu pogledu. Morda odkrijejo, da sovražnik ni zunaj, marveč da tiči v notranjosti; v notranjosti človeka in v notranjosti družbe. Tam so močni možje in nekaj malega žena, ki imajo interes ustvarjati zunanjega sovražnika, da ljudje pozabijo, kaj se dogaja znotraj" (Petersen 1985, str. 133).

Prihodnost bo pokazala, če so ta v pedagogiko vložena upanja upravičena. Vsekakor pa predstavljajo medkulturno učenje, protirasistična vzgoja, podpiranje bikulturne identitete in večjezičnost sklop nasprotnih konceptov, ki lahko veljajo kot obeštaven izobraževalno-političen odgovor na družbene izzive nove Evrope (prim. Gstettner/Wakounig 1991). Tudi Avstrija se temu dolgo več ne more odtegovati, če noče plačati cene nacionalistične ozkosti, politične izolacije in nadaljnjega radikaliziranja v desno.

prevedel Marko Štuhec